

Český svaz včelařů
z.s.

VÝROČNÍ ZPRÁVA 2023

Kontrola realizace šlechtitelského programu plemene včely medonosné kraňské

Český svaz včelařů, z. s.

Křemencova 177/8, 115 24, Praha 1, IČ: 00 443 239

Uznané chovatelské sdružení včely medonosné kraňské

*Rozhodnutím MINISTERSTVA ZEMĚDĚLSTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY,
č. j. 120109/01–7010, ze dne 11. 5. 2001*

Kontrola realizace šlechtitelského programu

Dle zákona č. 154/2000 sb. o šlechtění, plemenitbě a evidenci
hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů
(plemenářský zákon)

Výroční zpráva za rok 2023

Obsah:

1. Výchozí předpoklady

1.2. Organizace šlechtitelské práce v chovu včel v ČR

1.3. Směr šlechtění

1.4. Stavy včelstev v kontrole užítkovosti

2. Chovný cíl a standard plemene

2.1. Hlavní směry chovného cíle

2.2. Základní parametry chovného cíle

3. Realizace šlechtitelského programu

3.1. Účastníci programu

3.2. Vyhodnocení sledovaných vlastností za rok 2023

4. Přehled počtu odchovaných matek ve šlechtitelských chovech za rok 2023

5. Příloha: Tabulky 1-3

1. Výchozí předpoklady

1.1. Tendence evropského chovu včel

Evropští chovatelé obvykle chovají materiál s dlouhou tradicí, ale též materiál dovážený. Je to často motivováno očekáváním lepších vlastností, které se ale na dcerách dalších generací měřitelně neprojevují. U žádného plemene nebo linie nebyla dosud prokázána lepší tolerance k nemocem než u včely medonosné kraňské. V důsledku hybridizace naopak dochází lokálně ke zhoršení některých vlastností včelstev a ke ztrátě vyrovnanosti. Například materiál s výrazným podílem včely italské má problém s přezimováním v našich středoevropských podmínkách. Citelným problémem je mimo jiné zvýšená bodavost hybridů. Řada národních chovatelských sdružení zpřísňuje podmínky ochrany svých plemen, jakožto cenných genetických zdrojů a hledá legislativní podporu. Ke konzultační spolupráci jsme byli vyzváni chovateli zemí V4, kde se vážně připravuje ochrana karpatského genofondu.

1.2. Organizace šlechtitelské práce v chovu včel v ČR

Chovatelské sdružení včely medonosné kraňské i v letošním hodnoceném roce pracovalo v souladu s chovatelským řádem (dále CHŘ) a příručkou plemenářské práce (dále PPP). Chovatelská komise v letošním roce pracovala na změnách CHŘ i Příručky plemenářské práce (dále PPP). Změněné a aktualizované znění CHŘ je dostupné na webových stránkách www.vcelarstvi.cz. PPP bude po schválení předsedou chovatelské komise v roce 2024 dostupné tamtéž.

1.3. Směr šlechtění

Včela medonosná kraňská se v podmínkách ČR plně osvědčila pro své vlastnosti. Její rychlý jarní rozvoj umožňuje využití silných časných snůšek, které v našich klimatických a přírodních podmínkách představují převážnou část snůškových zdrojů. Plemeno je i nadále šlechtěno na kombinaci požadovaných užitkových vlastností s výrazným zaměřením na mírnost a odolnost proti nemocem.

1.4. Stavy včelstev v kontrole užitkovosti

Do centrální evidence kontroly užitkovosti bylo v roce 2023 zapojeno 25 vyšších šlechtitelských chovů s 1 312 včelstvy výběrové základny a u dalších 511 včelstev výběrové základny z 9 rozmnožovacích chovů je kontrola užitkovosti prováděna bez centrální evidence.

2. Chovný cíl a standard plemene

2.1. Hlavní směry chovného cíle

Zdravá, mírná a nerojivá včelstva s dobrou produkcí medu.

2.2. Základní parametry chovného cíle

Základními sledovanými parametry včelstev zapojených ve šlechtitelském programu jsou: produkce medu, mírnost, sezení, rojivost, rozvoj a stavba plástů. Shoda s plemenným standardem se posuzuje morfometrickou analýzou validovanou testy DNA a molekulárně genetickým rozbořem. Podrobnosti stanovuje PPP. Aktuální výsledky morfometrických a molekulárně genetických rozborů jsou přístupné na stránkách laboratoře, která morfometrickou analýzu a molekulárně genetický rozbor zpracovává: www.pvpekarov.cz.

3. Realizace šlechtitelského programu

3.1. Účastníci programu

Šlechtitelského programu se účastní chovy zařazené na seznam vyšších šlechtitelských a rozmnožovacích chovů Uzaného chovatelského sdružení včely medonosné kraňské. Seznamy chovů pro chovatelskou sezónu 2023 jsou uvedeny v příloze této zprávy (tabulka 2 a 3) a zveřejněny na stránkách ČSV, z. s. www.vcelarstvi.cz.

3.2. Vyhodnocení sledovaných vlastností za rok 2023

Včelstva zapojená v rámci šlechtitelského programu do kontroly užitečnosti byla hodnocena záznamem na předepsaném formuláři: příloha č. 3 PPP (*Přehled hodnocení včelstev*). Získané hodnoty byly zpracovány a následně byly sumarizovány tyto vlastnosti: mírnost, sezení, rojivost a rozvoj.

Podrobnosti pro správné posuzování a hodnocení vlastností včelstev jsou pro chovatele matek blíže popsány v PPP.

Přehledy hodnocení včelstev vyšších šlechtitelských chovů

poř. č.	chovatel	reg. č. chovatele	počet hodnocených včelstev 2023	mírnost	sezení	rojivost	rozvoj
1	Cimála Pavel, Ing.	139973	54	1	1	1,1	1,15
2	Doležal Josef	226294	40	1,03	1,23	1,58	1,25
3	Halásek Jaroslav	155622	61	1,07	Nelze hodnotit	Nelze hodnotit	Nelze hodnotit
4	Horký Zdeněk	103505	62	1,01	1	1	1,35
5	Janšta Josef	155408	47	1,5	1,3	1,1	1,45

6	Kurtin s. r. o.	130438	51	1	1	1,02	1,14
7	Marada Vít	106094	82	1,22	1,16	1	1,01
8	Melichar Jiří	134548	40	1	1,08	1,08	1,1
9	Olžbutová Jaroslava	183146	40	1,15	1	1,02	1,18
10	Sedláček Jaroslav	158329	42	1,4	1,59	1	1,4
11	Sláma Pavel	146675	53	1	1	1	1,3
12	SOUV Nasavrky	137694	54	1,07	1,15	1,04	1,12
13	Šefčík Jozef	102854	46	1,11	1,13	1,08	1,52
14	Ševčík Miloslav	104354	28	1,25	1,21	1	1
15	Toman Ladislav	157886	40	1,1	1,25	1,13	1,05
16	Větrovský Pavel	107178	43	1,1	1,1	1,01	1,23
17	Vozdecká Miroslava	178720	58	1,34	1,33	1	1
18	VÚVč Dol Máslovice	132898	88	1	1,25	1,04	1,58
19	VÚVč Kývalka	132898	91	1,16	1,1	1,19	1,54
20	VÚVč Liběchov	132898	56	1,16	1,04	1,1	1,18
21	VÚVč Pekařov	132898	60	1,28	1,26	1,4	1,38
22	VÚVč Přerov – Žeravice	132898	40	1,28	1,45	1	1,42
23	VÚVč Skřivánek	132898	56	1,34	1,28	1	1,45
24	Vydra Petr	156526	40	1	1	1	1
25	Zemánek Vlastimil	140002	40	1	1	1	1,26

Souhrn za hodnocené chovy:

Sledované vlastnosti	mírnost	sezení	rojivost	rozvoj
Hodnocení vlastností za rok 2018 a 1633 včelstev	1,2	1,2	1,1	1,4
Minimální požadavek dle šlechtitelského programu	1,5	2	2	1,8

Sledované vlastnosti	mírnost	sezení	rojivost	rozvoj
Hodnocení vlastností za rok 2023 z 1284 hodnocených včelstev	1,2	1,2	1,1	1,3
Minimální požadavek dle šlechtitelského programu	1,5	2	2	1,8

Dlouhodobá tendence v těchto sledovaných vlastnostech je setrvalý stav.

Závěr: Ve všech sledovaných vlastnostech je průměrná úroveň chovů lepší, než jsou minimální požadavky dané šlechtitelským programem. Včelstva nevyhovující jsou v jednotlivých chovech evidována a nevyhovující matky jsou vyměněny za matky perspektivnějšího původu.

4. Přehled počtu odchovaných matek ve šlechtitelských chovech za rok 2023

Počet odchovaných matek rozmnožovacích chovů v roce 2023		
poř. č.	Jméno	Počet odchovaných matek
1	Divín Václav, Ing.	336
2	Golský Tomáš, Ing.	193
3	Chramosta Lubomír	933
4	Kadlec Jiří	638
5	Křížková Hana	570
6	Mašek Miloslav	224
7	Mráz Jindřich	273
8	Novotný Josef	1 049
9	Oniščenko Jiří	617
CELKEM		4 833

Počet odchovaných matek Vyšších šlechtitelských chovů v roce 2023		
poř.č.	Jméno	Počet odchovaných matek
1	Cimala Pavel, Ing.	1 139
2	Doležal Josef	500
3	Halásek Jaroslav	365
4	Horký Zdeněk	39
5	Janšta Josef	440
6	Kurtin s. r. o.	1 251
7	Marada Vít	211
8	Melichar Jiří	457
9	Olžbutová Jaroslava	195
10	Sedláček Jaroslav	2 163
11	Sláma Pavel	272
12	SOUV – VVC, o. p. s. Nasavrky	636
13	Šefčík Jozef	173
14	Ševčík Miloslav	39

15	Toman Ladislav	290
16	Větrovský Pavel	469
17	Vozdecká Miroslava	1 418
18	VÚVč Dol Máslovice	665
19	VÚVč Kývalka	678
20	VÚVč Liběchov	1 242
21	VÚVč Pekařov	86
22	VÚVč Přerov-Žeravice	907
23	VÚVč Skřivánek	707
24	Vydra Petr	149
26	Zemánek Vlastimil	212
CELKEM		14 703

POČET ODCHOVANÝCH MATEK CELKOVĚ ZA ROK 2023	
Počet odchovaných matek rozmnožovacích chovů	4 833
Počet odchovaných matek vyšších šlechtitelských chovů	14 703
Celkem počet odchovaných matek za rok 2023	19 536

Zdroje dat: evidence zasláná chovateli na sekretariát PRV ČSV

Zpracováno z podkladů dodaných k 31. 12. 2023

Ing. Nikola Grätzová, vedoucí odborného a provozního oddělení ČSV, z. s.

Ing. Dalibor Titěra, zootechnik Uznávaného chovatelského sdružení včely medonosné kraňské

Ing. Pavel Cimála, předseda chovatelské komise

Tabulka 1

Vývoj počtu chovů a odchovaných matek 2010–2023

rok	ROZMNOŽOVACÍ CHOVY		VYŠŠÍ ŠLECHTITELSKÉ CHOVY		VŠECHNY ŠLECHTITELSKÉ CHOVY CELKEM	
	Počet chovů	Počet odchovaných matek	Počet chovů	Počet odchovaných matek	Celkem chovů	Celkem odchováno matek
2010						41 464
2011	63	16 745	69	27 058	132	43 803
2012	78	20 225	50	20 145	128	40 370
2013	73	16 222	48	20 190	121	36 412
2014	40	19 486	48	25 593	88	45 079
2015	28	20 626	48	24 297	76	44 923
2016	37	10 266	46	23 177	83	33 443
2017	16	7 189	36	17 962	52	25 151
2018	17	9 830	28	19 600	45	29 430
2019	18	10 269	30	19 816	48	30 085
2020	16	10 492	30	19 562	46	30 489
2021	13	8 622	27	15 936	40	24 558
2022	10	5 565	26	17 006	36	22 571
2023	9	4 833	25	14 703	34	19 536

Tabulka 2

Seznam rozmnožovacích chovů Uzaného chovatelského sdružení včely medonosné kraňské pro chovatelskou sezonu 2023 (1. 4. 2023 – 31.3. 2024)					
poř.č.	Jméno	Ulice	PŠČ	Obec	Telefon
1	Divín Václav	Petrov nad Desnou 131 A	788 16	Petrov nad Desnou	777 364 986
2	Golský Tomáš, Ing.	Hamerníkova 16	386 01	Jihlava	777 025 248
3	Chramosta Lubomír	Náměstí 68	378 53	Strmilov	728 879 345
4	Kadlec Jiří	Jana Štursy 44	370 10	České Budějovice	777 571 825
5	Křížková Hana	Trnkova 6	779 00	Olomouc	777 594 863
6	Mašek Miroslav	Pražákova 30	619 00	Brno	723 459 453
7	Mráz Jindřich	Chodov 221	345 33	Trhanov	731 287 606
8	Novotný Josef	Křepice 21	691 65	Křepice u Hustopečí	776 378 492
9	Oniščenko Jiří	U Velkého rybníka 2300/27a	301 00	Plzeň 1 - Bolevec	775 600 445

Tabulka 3

Seznam vyšších šlechtitelských chovů Uzaného chovatelského sdružení včely medonosné kraňské platný pro chovatelskou sezonu 2023 (1.4.2023 - 31.3.2024)					
Poř.č.	Jméno	Ulice	PSČ	Obec	Telefon
1	Cimala Pavel, Ing.	Pusté Žibřidovice 52	788 23	Jindřichov	583 232 222, 777 232 893
2	Doležal Josef	Hrozatín 30	675 05	Rudíkov	775 404 352
3	Halásek Jaroslav	Blížkov 51	594 42	Měřín	723 651 977, 566 544 003
4	Horký Zdeněk	Dolní Řasnice 55	464 01	Frýdlant v Čechách	728 954 748
5	Janšta Josef	Březka 9	595 01	Velká Bíteš	566 532 868, 724 149 495
6	Kurtin s.r.o.	Račice 41	675 55	Hrotovice	737 363 489
7	Marada Vít	Hlavní 22	696 12	Hovorany	518 375 243, 731 586 646
8	Melichar Jiří	Občanská 354	468 02	Rychnov u Jabl.n. N.	606 821 215
9	Olžbutová Jaroslava	Lučkovice 51	397 01	Písek	774 242 536
10	Sedláček Jaroslav	Příchovice 80	334 01	Přeštice	377 980 126, 720 148 540
11	Sláma Pavel	Sepekov 416	395 51	Sepekov	737 232 904
12	SOUV - VVC, o.p.s. Nasavrky	Slatiňanská 135	538 25	Nasavrky	469 677 128
13	Šefčík Jozef	Šemnice, část Dubina 51	362 72	Šemnice	353 941 114, 602 835 780

14	Ševčík Miloslav	Bukovinka 119	679 05	Křtiny	516 439 444
15	Toman Ladislav	Nádražní 804	340 22	Nýrsko	376 571 839, 607 650 569
16	Větrovský Pavel	Ohař 21	398 04	Čimelice	777 180 118
17	Vozdecká Miroslava	Vrchlického 1093	664 34	Kuřim	720 422 444
18	VÚVč Dol	Máslovice-Dol 14	252 66	Libčice nad Vltavou	605 039 508
19	VÚVč Kývalka	Rosice u Brna	665 01	Rosice u Brna	546 412 735, 739 594 736
20	VÚVč Liběchov	Pod Kostelíčkem 86	277 21	Liběchov	734 858 243
21	VÚVč Pekařov	Pekařov	788 23	Jindřichov	739 594 728
22	VÚVč Přerov-Žeravice	Na Návsi 113/29	750 02	Přerov-Žeravice	739 594 734
23	VÚVč Skřivánek	Skřivánek 2	582 53	Štoky	739 594 733
24	Vydra Petr	Kounicova 69	602 00	Brno	736 745 006
25	Zemánek Vlastimil	Cep 51	379 01	Třeboň	606 368 886